

ТЕМАТИЧНІ СЛОВНИКИ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛЕКСИКОГРАФІЇ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Оксана Костюшко

Анотация: В статията се разглежда проблемът за разработването на тематични речници в съвременната украинска лексикография. Обръща се внимание на историята на възникването на този вид речници.

Ключови думи: тематичен речник, идеография, украинска лексикография.

Сучасна лексикографія відзначається активним розвитком різноманітних її галузей: навчальної, науково-технічної, термінологічної. Усі вони більшою чи меншою мірою доволі глибоко вивчаються й досліджуються з урахуванням прогресу сучасної науки і техніки та необхідності їх відображення, збереження і представлення широким колам користувачів. В результаті існує велика кількість словників, які відрізняються охопленням як багатьох галузей знань, так і різного обсягу лексики, різноманітних способів представлення словникового матеріалу.

Незважаючи на значні успіхи світової лексикографії, українська словникова справа сьогодні має багато невирішених проблем – ряду галузей лексикографії приділяється значно менше місця в наукових дослідженнях. Зокрема, існує практична необхідність у системному підході до опису і вивчення лексики мови. Це завдання покликане вирішити ідеографічна лексикографія, яка сягає своїм корінням ще сивої давнини – культури Древнього Шумеру та Єгипту. В ідеографічному словнику лексичний матеріал організований за системним принципом, тобто лексика на поняттєвій основі групується в тематичні класи, групи і підгрупи. У таких словниках визначальним є поняття, а не форма слова. На необхідності створення ідеографічних словників наголошували вчені різних поколінь, зокрема П.М. Роже, Л. Щерба. Початком активного розвитку ідеографії як окремої галузі лексикографії вважається 1852 рік – саме тоді в Лондоні було видано „Тезаурус“ П.М. Роже (Roget 1852). Сучасна ідеографічна лексикографія розвивається в кількох напрямках, представлених такими різновидами ідеографічних словників, як ідеографічний тезаурус, аналогічний словник, тематичний словник (Морковкин 1970). При укладанні ідеографічного тезауруса основним завданням авторів є ідентифікація і наступна раціональна класифікація понятійних груп, реально представлених у лексиці мови. Аналогічний словник передбачає

тематичну класифікацію лексики з одночасним розташуванням лексико-семантичних груп у порядку алфавітної послідовності відповідних тематичних домінант (слів-центрів). При створенні навчальних тематичних словників основним завданням є відбір тем, актуальних для навчальних цілей (Морковкин 1970: 36-43).

Саме такому явищу української лексикографії, як тематичний словник, присвячене наше дослідження. У даній статті спробуємо розглянути історію виникнення і сучасний стан української тематичної лексикографії, її особливості.

Слід зазначити, що створення сучасних словників, успішний розвиток тематичної лексикографії неможливі без урахування цінного досвіду минулого. Давні словники стали міцним фундаментом для створення лексикографічних праць майбутнього, вони відобразили перші спроби вирішення теоретичних і практичних проблем лексикографії.

Зародження лексикографії на слов'янських землях було пов'язане із розвитком і вдосконаленням знань слов'ян про слово і мову в цілому. Завдяки діяльності Кирила і Мефодія слов'яни познайомилися із літературними надбаннями інших народів, що призвело до підняття їх культурного рівня та розвитку словникової справи.

Незважаючи на поступове збільшення кількості словників, ще не було вироблено усталених принципів їх побудови – відбору лексичного матеріалу, розташування слів. Оскільки словники укладалися досить хаотично і непослідовно, то при укладанні невеликих за обсягом словників автори намагалися виробити методику, яка хоча б певною мірою полегшила цю справу. Найпоширенішим став тематичний спосіб представлення словникового матеріалу.

Тематичні словники виявились одним із основних жанрів давньої писемності поряд із такими видами словників, як тлумачні та перекладні. Досягнення слов'ян у цій галузі лексикографії доволі вагомі. Слов'янська ідеографія розпочала свій розвиток зі спроб тематичного групування лексики в словниках, які були переважно перекладними. Згодом такий принцип часто використовувався в словниках-посібниках для посилення навчального ефекту. В наявних зразках тематичної лексикографії представлене вирішення деяких методичних проблем: подачі протиставних прислівників, розкриття словотворчих та словозмінних особливостей слова, наявності комунікативного матеріалу, пошуку способів ефективного запам'ятовування нових слів (шляхом віршування).

Пізніше, із розвитком історичних подій, із становленням окремих слов'янських держав та їх культур лексикографічна справа набуває національного

забарвлення і розвивається відповідно до умов у кожній з них.

Так, вважається, що власне українська лексикографія виникла у кінці XVI століття, коли вийшов „Лексис“ Лаврентія Зизанія (1596). До XVI століття належить і важлива староукраїнська писемна пам'ятка „Розмова“, яка є одним із перших зразків української тематичної лексикографії (Крижко 2003). Дата написання пам'ятки у рукописі не зазначена, але припускається, що її створено приблизно у 1575 році. Обсяг „Розмови“ – 144 сторінки тексту, кожна з яких складається з двох колонок. Ліва колонка подана автором під назвою „popularis“, а права „sakra“. Словом „popularis“ автор називав староукраїнську літературну мову, відому під назвою „проста“, а словом „sakra“ – старослов'янську мову східнослов'янської редакції, що її називали тоді на Україні „словенороською“.

Пам'ятка являє собою двомовний перекладний розмовник. У вступній частині „Розмови“ у формі звернення до читача пояснюється мета, завдання і зміст праці. Свій розмовник автор створив у першу чергу для мандрівників, купців, військових та інших людей, яким доводиться бувати у чужих країнах і спілкуватися з іноземцями. Розмовник, згідно з ідеєю автора, мав складатися з двох частин. Перша з них включала вісім розділів: у першому розділі подані зразки розмов під час спільного сніданку чи обіду, в другому – розмови на торговельні теми, у третьому – на фінансові теми, четвертий розділ – зразки приятельських розмов, п'ятий – розмови на господарські теми, шостий – зразки ранкових розмов, сьомий – знову розмови на торговельні теми, восьмий – зразки ділових паперів і перелік титулів високопоставлених осіб.

Друга частина пам'ятки, що мала містити словник простих слів, необхідних у щоденному спілкуванні, у рукописі відсутня, про неї автор лише згадує у вступній частині. У „Розмові“ упорядник групує в тематичні розділи не лише слова, а й цілі фрази, уривки розмов. Це пояснюється метою розмовника сприяти вивченню мов, адже ще одним задумом автора, що так і не був здійснений з невідомих причин, було зробити словник десятимовним.

Подальший розвиток тематичної лексикографії довів зручність тематичного принципу побудови словника та його навчальну користь. Саме тому в новітній українській лексикографії спостерігається поживлення інтересу до тематичних словників.

Як підтверджують сучасні дослідження, результати вивчення будь-якої дисципліни залежать не лише від правильного вибору мети й змісту навчання, а й від методики навчання. Власне тісний взаємозв'язок з методикою навчання став основою для активного розвитку навчальної лексикографії. В її рамках вирішуються проблеми теорії та

практики створення навчальних словників, лексичних мінімумів, а також власне тематичних словників, які активно використовуються у навчальному процесі.

Основною ознакою тематичного словника, як свідчить сама його назва, є тематичне розташування лексики певної мови з урахуванням навчальної спрямованості посібника. При цьому такі словники є, як правило, перекладними, оскільки переважна їх більшість подає тематично згруповану лексику однієї мови з її одночасним перекладом іншою мовою. Тематичний словник може бути різного обсягу, в залежності від задуму укладачів. Це може бути великий словник, який включатиме максимум лексичних одиниць певної мови, а може бути укладений і на основі лексичного мінімуму. Такий посібник обов'язково містить найуживанішу та найважливішу лексику, знання якої у першу чергу необхідне для оволодіння мовою. Тематичний словник є словником активного типу, тому укладачі приділяють значну увагу включенню комунікативного матеріалу. Користувач може одночасно з допомогою такого посібника вивчати розмовну мову.

Словники ідеографічного типу як найбільш наочне і безпосереднє відображення запасу смислів, накопичених мовою та її носіями впродовж віків, справедливо вважаються моделлю закріпленої в мові картини світу. Одним із способів представлення й „унаочнення“ структури мовної картини світу є класифікаційна схема тематичного словника як одного з видів ідеографічного словника. Першочергове завдання авторів при його укладанні – визначення та раціональний відбір тем, які надалі детально тематично членуються. Цей етап роботи над тематичним словником найважливіший, від нього залежить подальший успіх такого видання серед користувачів. Тому для з'ясування кількості вибраних тем, які повинні бути прямим вираженням мовної картини світу в тематичному словнику й охоплювати всі сфери діяльності людини, єдино правильним шляхом є зіставлення їх з інваріантною схемою логічної моделі світу, яка створюється шляхом порівняння класифікаційних схем ідеографічних словників різних мов (Костюшко 2012: 138-142). В результаті, в основі інваріантної схеми логічної моделі світу можна виділити такі загальні теми: „Жива природа“, „Нежива природа“, „Людина (тіло та розумові характеристики)“, „Суспільство“, „Абстрактні категорії (існування, почуття, простір, час, рух, кількість, якість)“.

Тематичне групування дає можливість вивчати лексику системно, що сприяє її кращому запам'ятовуванню. Але переважна більшість тематичних словників не ставить собі за мету подавати детальну інформацію з галузі граматики, як це подають,

наприклад, орфографічні, орфоепічні та інші словники, оскільки тематичні словники розраховані на користувачів, які вже мають хоча б початкові знання з граматики мови, яку вони вивчають. Тому у більшості тематичних словників ми не знайдемо граматичних особливостей того чи іншого слова. Подається лише наголос та неспівпадіння у роді, числі тощо, що необхідне для правильного вживання певного слова.

Міжмовні контакти українців з носіями інших мов, сучасні комп'ютерні та інформаційні технології, а також інтенсивні міграції людей і товарів, бізнес-контакти та культурні зв'язки роблять особливо потрібними перекладні словники. Але необхідність у нових перекладних словниках зводиться не лише до збільшення їх кількості. Сучасний перекладний словник має відповідати новим критеріям – він повинен подавати достатньо повну семантичну структуру та сполучуваність лексичних одиниць для виявлення відмінностей двох мов та виділення етноспецифічних елементів. Таке завдання може бути реалізоване у перекладному тематичному словнику. Ціла серія таких словників видана у видавництві „Ленвіт“. Це „Базовий тематичний німецько-український словник“ (Карпусь 1998), „Іспансько-український базовий тематичний словник“ (Корбозерова 1999), „Англо-український базовий тематичний словник“ (Буфан 1999), „Базовий тематичний словник з французької мови“ (Комірна 1998) .

Словники цієї серії характеризуються приблизно однаковим базовим обсягом лексики, поділом на теми, способом розташування лексичного матеріалу в тематичних розділах, навчальним спрямуванням. Так, своєрідним додатком до навчальних посібників німецької мови є „Базовий тематичний німецько-український словник“. Укладачі словника використали тематичну класифікацію лексики для найповнішого засвоєння мови користувачами у рамках вимог „Типової програми підготовки вчителя іноземної мови“, а також для надання студентам методичної допомоги у вивченні німецької мови. Словник містить 9 тис. лексичних одиниць, необхідних для реалізації найчастотніших комунікативних ситуацій у різноманітних сферах людської діяльності, включає, крім тематичної, термінологічну частину, в яку увійшли модальні дієслова та терміни з усіх практичних і теоретичних дисциплін. У тематичних розділах слова подані за алфавітом, хоча використання алфавітного принципу суперечить самій ідеї тематичності словника.

Серію двомовних тематичних словників започатковано 2003 року й у видавництві „Криниця“. Робота над розширенням проекту ведеться постійно, тому на сьогодні побачили світ уже 13 тематичних словників, серед них „Українсько-польський

тематичний словник“ (Бутевич 2007), „Українсько-французький тематичний словник“ (Карпенко 2007), „Українсько-болгарський тематичний словник“ (Карпенко 2008), „Українсько-турецький тематичний словник“ (Локота 2008), „Українсько-німецький тематичний словник“ (Яцко 2009), „Українсько-англійський тематичний словник“ (Богущий 2012). Єдину базу тематичних словників розробляють провідні фахівці лінгвістичних вищих навчальних закладів України з досвідом перекладацької роботи. Саме тому посібники будуть зручними та корисними і для досвідчених перекладачів (довідник зі специфічної лексики на будь-яку тему завжди під рукою), і для тих, хто тільки починає вивчати іноземну мову. Цікавим зразком є „Українсько-болгарський тематичний словник“. У словнику, який містить понад 12 тис. слів, подано лексику із основних тем, необхідних для спілкування, а також ділову та суспільно-політичну термінологію з урахуванням сучасного економічного та політичного стану в Україні й світі. Автор наголошує, що словники цього типу дуже популярні у зарубіжних країнах завдяки економії часу при пошуку потрібних слів, об'єднаних однією темою. Слова у тематичних розділах розташовані у початковій формі за алфавітним порядком, що суттєво полегшує пошук слів, хоча не відповідає ідеї тематичного словника. Але у таких розділах, як „Одиниці виміру“, „Числа“, „Час і календар“ слова подані у логічній послідовності. Окремо у кожній тематичній групі виділено підтему „Вирази“, де подаються комунікативні одиниці, в основному фразеологізми і розмовні вирази.

Заслуговує уваги „Українсько-польський тематичний словник“, укладений Я. Рігером та О. Демською-Кульчицькою, як один із найповніших сучасних тематичних словників на матеріалі української та польської мов (Рігер 2007). Словник містить близько 30 тис. слів і зворотів та охоплює найважливіші ділянки щоденного й суспільного життя, зокрема лексику, пов'язану з інформаційними технологіями, банківською справою, торгівлею, релігією. Значну увагу приділено вузькоспеціалізованим термінам. За задумом авторів, посібник призначений для вивчення як польської, так й української мов. Для зручного користування у словнику подано покажчик змісту та тематичний покажчик.

Окремим видом тематичного словника є ілюстрований тематичний словник. У різних працях можна зустріти й інші назви цього виду – ілюстративний, візуальний, картинний словник. Але у будь-якому випадку основною особливістю словника є семантизація лексичного матеріалу за допомогою малюнків, ілюстрацій, схем. Характер словника передбачає певні обмеження у поданні лексики – абстрактних понять, назв процесів, дій, ознак. Лексика в ілюстративному словнику передусім повинна мати чітке

окреслення, що точно і однозначно переноситься на малюнок. Таку властивість мають більшість сучасних термінів, подати які в словнику і є основним завданням укладачів. При цьому особливості ілюстративного словника не передбачають наявності граматичних елементів, стилістичних поміток, комунікативного матеріалу.

Цікавим зразком є таке видання, як „Ілюстрований тематичний словник української мови для студентів-іноземців“, у якому презентовано сучасну методику швидкого оволодіння навичками української мови (Азарова 2014). У словнику подано лексичний мінімум (близько 2 тис. слів) різноманітної тематики і виділено 43 тематичні групи. Наведено приклади вживання слів, що допоможе іноземним студентам навчитися правильно вживати їх у певній мовній ситуації. А методика використання ілюстрацій дає можливість розвивати зорову пам'ять і оптимізувати засвоєння українських слів.

Тематичні словники активно використовуються і для навчання дитячої аудиторії. Враховуючи специфіку навчання дітей, тематичне групування матеріалу для вивчення часто доповнюється малюнками. Поєднання тематичних переліків слів з відповідними ілюстраціями понять, що підсилює навчальний ефект, використано в „Англо-українському словнику в малюнках для дошкільнят“ (Гончаренко 2002). Такий ілюстрований тематичний словник допоможе легко запам'ятати близько 1 тис. слів.

Цікавим з точки зору побудови є і „Тематичний словник школяра“, який містить 2 тис. слів, згрупованих у 87 тем (Прищепа 2001). Такий детальний поділ на теми зумовлений великою кількістю інформації із побутової, спортивної, народознавчої, природознавчої, історичної та інших сфер, поданих у словнику. Кожне слово має російський відповідник та тлумачення лексичного значення українською мовою. Значення більшості слів пояснюється за допомогою текстових ілюстрацій (віршів, акровіршів, загадок, скоромовок, лічилок, прислів'їв та приказок) і малюнків. Таким чином розвивається пам'ять та образне мислення дітей, активізується й збагачується їх лексичний запас.

Тематичний принцип організації словникового матеріалу успішно застосовується й у спеціальних словниках. Це „Українсько-польський тематичний словник жестової мови“ (Бойчук 2009), „Українсько-англійський тематичний словник прикметників та дієприкметників“ (Зайковські 2013), „Тематичний словник популярних українських прислів'їв та приказок з коментарями“ (Северинюк 2014).

Тематична лексикографія в Україні представлена не лише словниками, а й розмовниками, які, звичайно, поступаються словникам за рівнем навчальної ефективності,

але, натомість, є досить популярними, оскільки заповнюють певні прогалини у вивченні мов. Так, слід відзначити, що для вивчення болгарської мови в Україні існує не так вже й багато навчальних посібників та інших дидактичних матеріалів. Саме тому варте уваги таке видання, як „Українсько-болгарський розмовник. Фрази. Слова. Коментарі“ (Сорока 2015), яке є розширеним та доповненим виданням українсько-болгарського розмовника „Скажи це болгарською!“ (Сокіл, Сорока 2011). До цього часу в Україні було видано лише два схожі розмовники – „Українсько-болгарський розмовник“ (Терлак 1994) та „Кратък българско-украински разговорник“ (Колесник 1994). Ось чому користь від появи ще одного вдосконаленого українсько-болгарського розмовника очевидна.

Як зазначають укладачі, розмовник розрахований на широке коло осіб, які володіють однією із запропонованих мов і стане в нагоді усім українцям, котрі бажають навчитися розмовляти по-болгарськи чи вдосконалити свої знання з болгарської мови. Також праця буде корисною як для студентів та викладачів на заняттях з болгарської розмовної мови, так і для туристів для налагодження контактів та спілкування у болгарськомовному середовищі.

Слід зазначити, що видання розмовника стало можливим завдяки вагомій підтримці на високому державному рівні – Почесного консула Республіки Болгарії в Україні Віктора Нотевського та віце-консула Михайла Гука. Також автори розмовника висловлюють подяку викладачам Львівського національного університету імені Івана Франка та Софійського університету імені Святого Климента Охридського за цінні зауваження та поради. Отже, можна зробити висновок, що розмовник є навчальним посібником із серйозним науковим підґрунтям.

„Українсько-болгарський розмовник“ побудований за тематичним принципом – у дусі традицій укладання розмовників в українському мовознавстві. Укладачі виділили 46 основних тем, декотрі з них поділені на підтеми. Вибір тем пов'язаний з реальними ситуаціями в побуті, у транспорті, на роботі, у навчанні, під час подорожі. Значну увагу приділено темам, які розкривають такі ситуації, як вітання, прощання, знайомство. Окрім звичайних класичних запитань та відповідей, автори наводять ключові терміни до кожної з тем, назви основних державних і громадських інституцій, сленгові слова та вирази, розмовні конструкції, які є невід'ємною частиною сучасного спілкування, особливо серед молоді. Автори доклали значних зусиль, акумулювавши велику кількість синонімів (як літературних, так і сучасних розмовних!) до основних слів, наприклад, звертання „мамо“ має

такі варіанти: „*Матусю! Мамочко! Матусенько! Нене! Ненько! Ненечко!*“ (Сорока 2015: 13), а на питання „*Як справи?*“ можна використати відповіді: „*Чудово! Дуже добре! Все добре! Файно! Люкс! Люксово! Класно! Кльово! Круто! Прикольно! Балдьожно! Кайфово! Супер! Ок! The best!*“ (Сорока 2015: 17). Схожих прикладів є дуже багато, тому й читати такий розмовник надзвичайно цікаво. Доречним є також невеликий словничок активно вживаної лексики, поданий після кожної з тем. Українська частина словничка укладена за абеткою, що значно полегшує орієнтування в ньому. Усі слова в розмовнику акцентовані. Декотрі лексичні одиниці та теми, пов'язані з болгарськими реаліями, супроводжуються коментарями, як-от, особливості при звертанні до родичів та незнайомих людей, при киванні головою для згоди чи незгоди, особливості кулінарії, розмовної мови, цікаві звичаї. Ґрунтовне розкриття таких народознавчих аспектів лише підвищує навчальну цінність посібника та відтворює яскраву картину болгарського менталітету. Доповненням до цього є ще один аспект – у розділі „Професії“ автори вказали імена українців, які стали відомими у Болгарії завдяки своїй професії та своєму таланту.

Можна цілком впевнено стверджувати, що цей розмовник має очевидне дидактичне та країнознавче значення, адже задовольняє потреби широкого кола сучасних користувачів, які обов'язково знайдуть у розмовнику необхідну інформацію і зможуть успішно використовувати її у професійній діяльності, навчанні чи під час туристичної подорожі.

Тематичне групування лексичного матеріалу відкриває нові можливості у вивченні мови різними віковими категоріями користувачів, вирішує багато проблем, пов'язаних із вибором способу організації мовного матеріалу, представленого для опрацювання у словнику. Значення тематичних словників для мовознавства, перекладознавства, порівняльного вивчення мов, дослідження системної організації лексики, аналізу історії розвитку знань про навколишній світ важко переоцінити. Завдяки тематичному групуванню лексики стає доступним співставлення мовних засобів певних понятійних полів різних мов, що особливо важливо при їх порівняльному вивченні. Використання тематичного словника підвищує ефективність вивчення мови, сприяє виробленню навичок зв'язного мовлення, добору потрібних слів, поповнення словникового запасу, формування мовного чуття.

Створення тематичних словників зможе, наприклад, покращити незадовільний стан українсько-інослов'янської лексикографії, яка розвивається вкрай

повільно і представлена у деяких випадках одиничними виданнями. Саме тому потрібно розвивати цей напрям ідеографічної лексикографії, поповнювати його новими виданнями.

Література:

Азарова 2014: Азарова Л.Є., Горчинська Л.В. Ілюстрований тематичний словник з української мови для студентів-іноземців. Вінниця: ВНТУ, 2014.

Богущкий 2012: Богущкий К.І. Українсько-англійський тематичний словник. К.: Криниця, 2012.

Бойчук 2009: Бойчук О.В. та ін. Українсько-польський тематичний словник жестової мови. Харків: Прапор, 2009.

Бутевич 2007: Бутевич В.В. Українсько-польський тематичний словник. Київ: В-во Вадим Карпенко, 2007.

Буфан 1999: Буфан І.Ф. Англо-український базовий тематичний словник для студентів, які вивчають англійську мову як другу іноземну. К.: Ленвіт, 1999.

Гончаренко 2002: Гончаренко І.І. Англо-український словник в малюнках для дошкільнят. Харків: Промінь, 2002.

Зайковські 2013: Зайковські С.А. Українсько-англійський тематичний словник прикметників та дієприкметників. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013.

Карпенко 2007: Карпенко В.М., Федько Ю.І. Українсько-французький тематичний словник. К.: В-во Вадим Карпенко, 2007.

Карпенко 2008: Карпенко В.М. Українсько-болгарський тематичний словник. К.: В-во Вадим Карпенко, 2008.

Карпусь 1998: Карпусь А.К., Кудіна О.Ф. Базовий тематичний німецько-український словник. К.: Ленвіт, 1998.

Колесник 1994: Колесник В.А. Кратък българско-украински разговорник. Одеса: Маяк, 1994.

Комірна 1998: Комірна С.В. Базовий тематичний словник з французької мови. К.: Ленвіт, 1998.

Корбозерова 1999: Корбозерова Н.М. Іспансько-український базовий тематичний словник для студентів, які вивчають іспанську мову як другу іноземну. К.: Ленвіт, 1999.

Костюшко 2012: Костюшко О.М. Тематичні словники у болгарській лексикографії: історія і сучасний стан. – Дисертація на здобуття н. ст. канд. філол. наук. Львів, 2012.

Крижко 2003: Крижко О.А. Українська лексикографія кінця XVI – II пол. XVIII ст. Бердянськ: Бердянський державний педагогічний університет, 2003.

Локота 2008: Локота О.І., Карпенко В.В. Українсько-турецький тематичний словник. Київ: В-во Вадим Карпенко, 2008.

Морковкин 1970: Морковкин В.В. Идеографические словари. – М: МГУ, 1970.

Прищеп 2001: Прищеп К.С., Лук'яненко В.Г. Тематичний словник школяра. К.: Форум, 2001.

Pigep 2007: Рігер Я., Демська-Кульчицька О.М. Українсько-польський тематичний словник. Львів: УКУ, 2007.

Северинюк 2014: Северинюк В.І. Тематичний словник популярних українських прислів'їв та приказок. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014.

Сокіл, Сорока 2011: Сокіл Б., Сорока О. Скажи це болгарською! Тернопіль: Мандрівець, 2011.

Сорока 2015: Сорока О.Б., Сокіл Б.І., Албул О.А. Українсько-болгарський розмовник. Фрази. Слова. Коментарі. Ужгород: ІВА, 2015.

Терлак 1994: Терлак З.М., Ярмолук М.О., Панько Т.І. Українсько-болгарський розмовник. Львів: Світ, 1994.

Яцко 2009: Яцко Н.М., Карпенко В.М. Українсько-німецький тематичний словник. К.: В-во Вадим Карпенко, 2009.

Roget 1852: Roget P.M. Thesaurus of English Words and Phrases classified and arranged so as to facilitate the expression of ideas and to assist in literary composition / P.M. Roget. London: Current Literature Pub. Co, 1852.

Інформація про автора:

Оксана Костюшко – кандидат філологічних наук

E-mail: omk1979@ukr.net